

LAUSUNTO

Asianro 87/03.06.06/2021

20.9.2021

Viite: Maa- ja metsätalousvaliokunta torstai 23.9.2021 klo 10.00 / HE 104/2021 VP /
Asiantuntijapyyntö

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI SALLAN KANSALLISPUISTOSTA

Suomen riistakeskus kiittää maa- ja metsätalousvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto ja tulla kuulluksi lakiesityksestä Sallan kansallispuiston perustamiseksi. Suomen riistakeskuksen Lapin alue on aiemmin antanut lausunnon lakiesityksestä. Suomen riistakeskus toteaa, että lakiesityksen keskeisimpiä puutteita ei ole korjattu nyt valiokuntakäsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä.

Ympäristövaikutukset ja Luonnonsuojelulain 65 § vastaisuus

Suomen riistakeskus pitää suurena puutteena, ettei negatiivisia ympäristövaikutuksia ole arvioitu riittävällä tavalla. Suomen riistakeskus viittaa kansallispuiston perustamisesta aiheutuvien ympäristövaikutusten osalta kaikkiin alueen riista- ja eliölajeihin sekä alueen ympäristöön, joihin lisääntyvä matkailu aiheuttaa häiriövaikutuksia ja maaston kulumista.

Lakiesityksen mukaan hankkeen vaikutuksia Natura-luontotyyppeihin ei myöskään ole ollut tarpeen arvioida luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettulla tavalla, koska lakiesityksen tavoitteena on olemassa olevan palveluvarustuksen kehittäminen ja uudelleen kohdentaminen siten, että lisääntyvät kävijämäärät ohjattaisiin ottaen huomioon sekä Natura -luontotyyppien että -lajien suojelutarpeet ja elinympäristövaatimukset. Alkuperäisen lausunnolla käyneen lakiesityksen mukaan arviointi oli tarpeetonta, koska oli objektiivisesti arvioiden poissuljettua, että kansallispuiston perustaminen todennäköisesti heikentäisi niiden luontotyyppien esiintymää, joiden perusteella Aatsinki-Onkamon alueet on sisällytetty Euroopan unionin Natura 2000 -verkostoon. Sanamuotojen muutokset näyttävät siltä, että negatiivisia vaikutuksia kompensoidaan ilman lain edellyttämää arviointimenettelyä.

Lakiesityksessä on esitetty metsästyksen rajoittamista osalla alueesta, perustuen turvallisuusriskiin matkailijoiden lisääntyessä. Rajoitukset vastaavat käytännössä yleisen tien, asutuksen tai taajama-alueiden edellyttämiä rajoituksia metsästykseseen. Näin katsoen ihmisistä aiheutuva häiriö luonnolle alueella on merkittävää. Lakiesityksessä on arvioitu, että alueen kävijämäärä voisi ko. Natura-alueella kaksinkertaistua nykyisestä. Vaikka retkeilijät eivät jakautuisi tasaisesti puiston alueelle, tarkoittaisi se käytännössä sitä, ettei ihmisvaikutuksesta häiriötöntä aluetta puiston alueella esimerkiksi ahman kannalta olisi kevään pesimäaikana välttämättä lainkaan. Esimerkiksi Brittiläisessä Kolumbiassa tehdyssä tutkimuksessa todettiin ahmojen reagoivan negatiivisesti ihmistoiminnan aiheuttamiin häiriöihin alueella, missä ahmoja esiintyy (Krebs et al. 2007).

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun KHO:2020:31 mukaan Natura-arvioinnin tarvetta koskevaa harkintaa varten laadittavissa asiakirjoissa on esitettävä Natura-kohteen kokonaiskuvaus ja suojeluarvoon vaikuttavat seikat, kuvaus lajeista ja niiden elinympäristöistä sekä niiden säilymiseen vaikuttavista tekijöistä. Tämän niin sanotun tarveharkinnan tulee vastaavasti kuin varsinaisen Natura-arvioinnin perustua tieteellisesti asianmukaiseen ja ajantasaiseen tietoon päätöksen kohteena olevien toimenpiteiden vaikutuksista Natura-kohteen suojeluperusteena oleviin luonnonarvoihin. Lisäksi luonnonsuojelulain 65 §:n 1 momentissa tarkoitettuja vaikutuksia Natura-kohteen suojeluperusteena oleviin luonnonarvoihin on arvioitava erikseen kunkin Natura-kohteen osalta ottaen huomioon suojeltavan alueen ekologiset ominaispiirteet ja luonnonolosuhteet. Suomen riistakeskuksen tarkastelun perusteella lakiesityksessä ei ole tehty em. Natura-arvioinnin tarveharkintaa ahman, eikä muidenkaan alueen suojeluperusteena olevien lajien osalta riittävällä tasolla.

Suomen riistakeskus viittaa myös KHO:n ratkaisuun 1972/2014, jossa KHO piti voimassa Rovaniemen hallinto-oikeuden ratkaisun kumota Enontekiön kunnanvaltuuston päättämästä asemakaavasta. Natura-alueen läheisyyteen kaavoitettavan alueen osalta oli toteutettu Luonnonsuojelulain 65 § 1 mom mukainen Natura-arviointi, mutta ratkaisujen mukaan arvioinnissa ei ollut mm. riittävällä tavalla huomioitu matkailurakentamisen vaikutuksia Natura-alueiden ekologiseen rakenteeseen ja toimintaan kokonaisuutena. Kyseisessä tapauksessa kyseessä oli rakentamisen välillinen matkailua lisäävä vaikutus läheisillä Natura-alueilla ja Natura-arviointi oli katsottu tarpeelliseksi. Sallan kansallispuiston perustamisessa on kyse suorasta matkailuvaikutusten lisäämisestä Natura -2000 alueella, mutta lakiesityksen mukaan Natura-arviointia ei olisi tarvetta tehdä. Suomen riistakeskus toteaa, että edellä mainituilla perusteilla tulee hallituksen esitystä Sallan kansallispuistoksi täydentää ja Luonnonsuojelulain 65 §:n 1 momentin mukainen oikeuskäytännön mukainen kattava Natura-arvioinnin tarveharkinta tulee tehdä. Suomen riistakeskus katsoo, että oikeuskäytännön perusteella myös Natura-arviointi kansallispuistohankkeen vaikutuksista on todennäköisesti tehtävä.

Metsästyksen säätely lakiesityksessä

Hirven metsästyksen osalta hallituksen esityksessä ja itse lakitekstissä on ristiriitaisuuksia ja ongelmakohtia, jotka Suomen riistakeskus katsoo erityisen tarpeelliseksi korjata.

Lakitekstiin on kirjattu seuraavasti: ”**Lain voimaantullessa rekisteröitynä olevan metsästysseuran jäsenellä on oikeus metsästää hirveä kansallispuiston alueella, jos kansallispuisto sisältyy metsästysseuran metsästysalueeseen.**”

Tämän muotoilun perusteella alueella on oikeus metsästää hirveä kaikilla metsästysseurojen jäsenillä, joilla kansallispuisto sisältyy metsästysseuran metsästysalueeseen, jos metsästysseura on ollut rekisteröityneenä lain voimaan tullessa. Lakiteksti ei itsessään ota kantaa, milloin alueen on kuuluttava tai tullut kuulua seuran metsästysalueeseen.

Hallituksen esityksen kohdassa 4.1 on todettu, että lisäksi hirvenmetsästys sallittaisiin mainittua aluetta lukuun ottamatta kotikunnasta riippumatta lain voimaantullessa rekisteröityjen ja kansallispuistoon rajattavaksi esitettyyn metsästysalueeseen **nykyisin** kuuluvien metsästysseurojen jäsenille. Esitetty muoto rajaisi seurat tämän vuoden tilanteeseen, jolloin alueella riistakeskuksen käsityksen mukaisesti voisi jatkossa metsästää 9 metsästysseuraa, joista ainakaan yhdessä ei ole 2021 pyyntilupahakemuksen liitteenä olleessa ampujaluettelossa yhtään paikkakuntalaista metsästäjää. Muotoilu poikkeaa aikamääreen osalta esitetystä lakitekstistä.

Hallituksen esityksen kohdassa 4.2.3 on todettu kolme metsästysseuraa, joiden ulkokuntalaisilla jäsenillä säilyisi mahdollisuus metsästää hirveä pääosassa aluetta. Tämä muotoilu on ristiriidassa em. lakitekstin ja esityksen kohdan 4.1 kohdan kanssa.

Lisäksi Suomen riistakeskus huomauttaa termin metsästysoikeus käytöstä. Metsästysoikeus ja -lupa ovat metsästyslaissa kaksi eri asiaa. Ulkopaikkakuntalaiset metsästäjät ovat vuosittain voineet saada metsästyslupan alueelle. Hossan ja Syötteen kansallispuistojen säädösteksteissä sanaa oikeus ei ole käytetty (Kts. lausunnon lopussa).

Suomen riistakeskus pitää ongelmallisena sallia metsästys vain (rekisteröityjen) metsästysseurojen ulkopaikkakuntalaisille jäsenille. Esityksen mukaan esitettävillä metsästysjärjestelyillä pyritään turvaamaan ensisijaisesti paikallisen eräperinteen säilyminen puistoa perustettaessa. Lakiesityksessä ei ole riittävässä määrin perusteltu, miksi esimerkiksi pääosin paikallisista metsästäjistä koostuvat metsästysseurueet, eivät voisi saada jatkossa metsästyslupaa ulkopaikkakuntalaisille metsästäjille kansallispuistoon. Etenkin kun rekisteröityjen metsästysseurojen joukossa on pelkästään ulkopaikkakuntalaisista muodostunut seura. Metsästyslain 27 §:ssä ei

pyyntiluvan myöntämisen edellytyksissä ole asetettu vaatimuksia, että luvansaaajan tulisi olla esimerkiksi rekisteröity metsästysseura.

Perustuslain 6 §:n 2 mom. mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Suomen perustuslain 13 §:n 2 mom. mukaan jokaisella on yhdistymisvapaus. **Yhdistymisvapauteen sisältyy oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan.**

Suomen riistakeskus katsoo, että esitetyssä muodossa laki syrjii rekisteröitymättömien paikallisten seurueiden ulkopaikkakuntalaisia metsästäjiä. Suomen riistakeskuksen tarkastelun perusteella perustettavan kansallispuiston alueella ainakin yksi tällainen seurue on viime metsästyskaudella metsästänyt. Seurueidenkin osalta ulkopaikkakunnalla asuvat jäsenet voivat olla esimerkiksi paikkakunnalta muuttaneita seurueen jäsenten lapsia. Tällaisen vähintäänkin välillisesti kansalaisia syrjivän lainsäädännön vahvistamiseen on oltava vankat perusteet ja ne on kirjattava lakiesitykseen.

Suomen riistakeskuksen esitys metsästysjärjestelyistä

Suomen riistakeskus esittää, että kansallispuiston osalta Metsähallitus voisi jatkossakin myöntää metsästysluvat kaikkien lajien osalta kuten muillekin valtion metsästysalueille eli ulkokuntalaistenkin metsästäjien metsästys voisi jatkua alueella. Tarvittaessa metsästyslupa-alueita olisi mahdollista rajata erityisistä syistä. Samoin alueen metsästyslupapäivien tai lupametsästäjien määrää olisi mahdollista rajata alueen ominaispiirteiden mukaan. Metsästyksen järjestäminen esitetyllä tavalla ei aiheuttaisi ongelmia kansallispuiston luonnolle, eikä myöskään alueen muille kävijöille. Metsästys nykyisen lainsäädännön mukaisesti on ollut kestävää ja esimerkiksi metson ja teeren kannat ovat pitkäaikaisessa tarkastelussa Itä-Lapin ja Sallan alueella selvästi nousevat.

Kansallispuistoa koskeva laki olisi riistakeskuksen esittämässä muodossa yksinkertaisempi kuin hallituksen esitys. Laintulkintaongelmia ei olisi siinä määrin kuin hallituksen esityksessä. Myös byrokratiaa olisi vähemmän. Luonnonsuojelulaki ei ole esteenä järjestää metsästys riistakeskuksen esittämällä tavalla, koska kansallispuisto perustetaan omalla lailla.

Suomen riistakeskus pitää turvallisuusnäkökohtia tärkeinä huomioitavina asioina metsästysjärjestelyiden osalta. Metsästyslainsäädäntö kuitenkin lähtee siitä, ettei metsästys saa aiheuttaa vaaraa tai vahinkoa ihmisille tai omaisuudelle. Hirven- ja suurpetojen metsästys on johdettua metsästystä, jota suoritetaan esimerkiksi vilkkaiden asuinalueiden ja teiden läheisyydessä johdetusti ja turvallisesti.

Lisäksi Suomen riistakeskus nostaa esille, että mahdollisesti perustettavan kansallispuiston rajat tulee digitoida ja olla saatavilla sähköisessä muodossa. Samoin mikäli alueelle perustetaan metsästyskieltoalueita ko. lain tai muun säädöksen nojalla, tulee niistä olla saatavilla digitoidut ja sähköiset kartat metsästäjien oikeusturvan varmistamiseksi sekä Metsähallituksen ja Suomen riistakeskuksen lupahallintoa varten.

Suomen riistakeskus

Sami Tossavainen
Riistapäällikkö

Jari Varjo
Johtaja

Hossa:

Sen lisäksi, mitä 3 §:n 3 momentissa säädetään, hirveä saavat metsästää jäsenet sellaisissa metsästysyhdistyksissä, joiden metsästysalueet rajautuvat kansallispuistoon ja jotka ovat olleet rekisteröityneinä tämän lain tullessa voimaan.

Syöte:

Paikalliset asukkaat saavat metsästää Syötteen kansallispuiston alueella metsästyslain (615/1993) 8 §:n mukaisesti. Kansallispuiston alueella saavat myös muut paikallisiin metsästysseuroihin kuuluvat henkilöt metsästää hirveä. Metsästys on kansallispuistossa kuitenkin kokonaan kielletty Lomaojan eteläpuolisella Päätuoreen – Selkävaaran alueella.

Salla HE:

Lain voimaantullessa rekisteröitynä olevan metsästysseuran jäsenellä on oikeus metsästää hirveä kansallispuiston alueella, jos kansallispuisto sisältyy metsästysseuran metsästysalueeseen.

